

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ УРБАНОНІМІЧНОГО ПРОСТОРУ ПОСТРАДЯНСЬКИХ МІСТ УКРАЇНИ: ТИПОВЕ ТА УНІКАЛЬНЕ

Тахтаулова М. Ю.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

Топонімічна мапа кожного міста здається унікальною. Певні назви можуть стати візитівками конкретних міст, як то, Хрещатик чи Дерибасівська. Натомість урбаноніми Шевченка, Франка чи скажімо Незалежності, можна зустріти хіба не у кожному населеному пункті нашої країни, що призводить до стандартизації топонімічного простору міст. Однак у кожному місті є свій набір символів – назв вулиць – які відображають певні сторінки історії цього міста.

Джерела формування урбанонімічної мережі українських міст є подібними. Для періоду становлення топонімічного середовища характерним було використання імен місцевих мешканців, назв ремісничих професій, етнічних, релігійних особливостей, певних споруд – архітектурних доміант на тій чи іншій вулиці, особливостей рельєфу місцевості тощо. Разом з тим саме в цей час формується автентичне топонімічне обличчя кожного міста. Звісно воно не було позбавлене повторів, але говорити про стандартизований підхід, на наш погляд, немає підстав.

Натомість у СРСР підхід до формування топонімічної мережі великих міст був значною мірою стандартизованим. Центральне ядро урбанонімічної мапи складало імена Володимира Леніна, Йосипа Сталіна, Карла Маркса. Поряд розташовувались вулиці Енгельса, Держинського, Рози Люксембург, Плеханова, Халтуріна, а також символічні – Пролетарська, Жовтневої Революції, Радянська тощо. Новим проспектам часто давали назву Юрія Гагаріна, при чому за його життя, що прямо порушує указу Президії ВР СРСР 1957 року. Місце особи або знаменної події в радянській ідеологічній ієрархії обов'язково корелювалося з локацією вулиці або іншого об'єкту внутрішньо міської структури. Акценти у топонімічній політиці влади змінювались разом з коливанням лінії партії, що вилилося у багаторазове перейменуванням одних і тих же об'єктів.

Таким чином, нам видається важливим і цікавим встановити підходи органів місцевого самоврядування у формуванні топонімічного обличчя кожного з міст, ступінь залучення фахівців-істориків, філологів, краєзнавців, громади у ці процеси. Врешті прослідкувати шлях конструювання топонімічного простору українських міст під кутом зору політичної боротьби, та відповідно, вплив ідеології на топонімічний політику.